

**Практики участі та комунікації
у
Деражненській сільській громаді
Рівненської області**

Аналітичний звіт

Зміст

Методологія дослідження.....	3
Резюме.....	5
Блок 1. Інформування та комунікація у Деражненській громаді.....	7
Нормативно-правове регулювання оприлюднення інформації та здійснення комунікації.....	7
Основні аспекти комунікації та інформування у Деражненській громаді.....	8
Канали інформування жителів Деражненської громади.....	9
Доступність та інформування різних груп населення.....	11
Внутрішня комунікація органу місцевого самоврядування.....	12
Блок 2. Активність та участь жителів у житті Деражненської громади.....	13
Нормативно-правове регулювання інструментів громадської участі у Деражненській громаді.....	13
Практика застосування інструментів громадської участі та отримання зворотного зв'язку у Деражненській громаді.....	15
Приклади самоорганізації жителів громади.....	16

Методологія дослідження

Мета дослідження – виявити ключові проблеми, виклики та бар'єри щодо громадської участі та належної комунікації через аналіз практики використання інструментів залучення жителів до процесів ухвалення рішень Володимирецькій громаді Рівненської області.

Об'єкт дослідження – Деражненська сільська рада.

Предмет дослідження – нормативно-правова база, яка регулює залучення жителів та комунікацію ОМС з громадянами на рівні громад, а також практики формального та неформального залучення жителів у громаді.

Завдання дослідження:

- Провести аналіз місцевої нормативно-правової бази щодо процедур залучення громадян до ухвалення рішень та механізмів комунікації ОМС з жителями.
- Дослідити формальні та неформальні практики залучення жителів до процесів ухвалення рішень у цільових громадах
- Дослідити наявні канали та практики комунікації ОМС з жителями, проаналізувати їх ефективність та доступність.
- Виявити проблеми застосування органами місцевого самоврядування інструментів участі під час прийняття рішень у цільових громадах.
- Виявити бар'єри та виклики, що перешкоджають жителям активно долучитись до процесів прийняття рішень.
- Зібрати пропозиції та бачення різних зацікавлених сторін щодо шляхів покращення залучення та комунікації.
- Узагальнити отримані дані та підготувати рекомендації, для роботи над новими Статутами цільових громад та Дорожніх карт комунікації.

Дослідницькі питання:

- Як регулюються інструменти громадської участі у цільових громадах?
- Як відбувається інформування жителів громади? Якими документами регулюється?
- Як часто використовуються інструменти залучення жителів та які? Чи є тенденції у їх застосуванні?
- Які неформальні способи залучення жителів існують у цільових громадах?
- Як інструменти залучення жителів впливають на прийняття рішень органами місцевого самоврядування у цільових громадах?
- Які є бар'єри у взаємодії та комунікації з владою?
- Чи є успішні кейси залучення жителів до процесів прийняття рішень на місцевому рівні?

- Які форми комунікації використовуються в громаді для інформування жителів? Чи ефективні вони?

Методи дослідження:

Контент-аналіз – застосовується для системного вивчення змісту нормативно-правових документів і публічних матеріалів, пов'язаних із залученням громадян до прийняття рішень і комунікацією органів місцевого самоврядування з населенням громади. У межах аналізу будуть опрацьовані:

- чинні Статути громад;
- положення які регулюють громадську участь у громаді
- стратегії або програми розвитку громади, які містять норми щодо залучення жителів до прийняття рішень;
- документи, що регламентують публічну комунікацію (наприклад, положення структурних підрозділів ради, посадові інструкції працівників, комунікаційна стратегія, медіаплатформи, політика інформування);
- публікації на офіційних вебресурсах ОМС (оголошення, новини, звіти про консультації з громадськістю);
- повідомлення у місцевих ЗМІ, групах або каналах щодо участі громадян у вирішенні локальних питань;
- інші документи, які регулюють взаємодію та комунікацію органу місцевого самоврядування із жителями громади.

Фокус-групове дослідження – застосовується для вивчення колективної думки різних груп жителів громади, включаючи маломобільні групи населення, ветеранів та ветеранок, ВПО, молоді, представників бізнесу та громадських організацій. Метод дає змогу проаналізувати, як різні учасники сприймають громадську участь у процесах вирішення локальних питань, як оцінюють ефективність комунікації з владою та, які форми комунікації є найбільш зручними.

Напівструктуроване глибинне інтерв'ю – застосовується для збору якісної інформації від представників органів місцевого самоврядування.

Опис вибірки в межах якісних методів дослідження:

- **Проведення напівструктурованих глибинних інтерв'ю**, по 5 у кожній цільовій громаді. Учасниками інтерв'ю стануть представники органу місцевого самоврядування зокрема:
 - голова громади / заступники;
 - старости;
 - депутати місцевої ради;
 - керівники структурних підрозділів або комунальних підприємств.

- **Проведення фокус-групових досліджень**, по 2 у кожній цільовій громаді. Учасниками стануть різні категорії населення цільових громад по 6-10 осіб на кожну фокус-групу, зокрема:
 - представники ОГС;
 - представники місцевого бізнесу;
 - ветерани та ветеранки;
 - внутрішньо переміщені особи;
 - маломобільні групи населення;
 - молодь;
 - працівники освітньої, медичної, культурної сфер.

Резюме

Залучення жителів до вирішення питань місцевого значення є ключовим елементом ефективного функціонування сучасної демократичної громади. Важливо розуміти, що участь громадян – це не лише про діалог, а й про своєчасне та якісне інформування, прозору комунікацію та створення умов для усвідомленого включення людей у процеси ухвалення рішень.

Дослідження, проведене у Деражненській громаді, охопило два основних напрями, зокрема, **інформування та комунікація органів місцевого самоврядування з жителями**, а також **участь громадян у житті громади**.

Інформування та комунікація в громаді

Комунікація у громаді формально децентралізована. Комунікаційні функції прописані у багатьох структурних підрозділах громади, хоч і стосують лише вузьких спеціалізованих напрямків. Так, для прикладу, відділ соцзахисту може комунікувати та консультувати щодо пільг і субсидій, відділ освіти й культури відповідає за популяризацію спорту та проведення заходів, служба у справах дітей — за роз'яснення прав дітей, а ЦНАП інформує про адміністративні послуги.

На практиці ж, найактивнішим є відділ з питань ветеранської політики, який працює з ветеранами й їхніми сім'ями. Саме його керівниця фактично виконує роль головної комунікаційниці громади. Саме вона здійснює інформування жителів громади, відповідає за організацію певних заходів тощо. У громаді відсутній відділ чи сектор, який відповідав би за комунікацію, а тому це не

Канали інформування жителів Деражненської громади

Сільська рада застосовує різні канали комунікації із жителями. Офіційний сайт використовується для публікації рішень і розпоряджень, однак не дуже популярний серед жителів. Найбільш ефективним, на думку представників ради, є Facebook. Інформація розповсюджується через офіційну сторінку ради, а також голова часто публікує важливу інформацію на своїй особистій сторінці. Також рада використовує Telegram-канал, де публікує новини і записи засідання ради.

Щодо старостинських округів, то там важливу роль відіграють закриті Viber-групи, які адмініструють самі жителі. Для охоплення людей старшого віку чи тих, хто не користується інтернетом часто використовують дошки оголошень. Водночас велике значення особистий контакт та “живе спілкування”. Так, старости залишаються ключовими контактними особами, до яких мешканці звертаються напряму. Це дозволяє їм оперативніше вирішити свої проблеми.

Доступність та інформування різних груп населення

Деражненська сільська рада намагається балансувати між офіційним стилем і більш простою мовою для оголошень. Проте спеціального розподілу повідомлень для різних категорій жителів немає. Винятком лише є робота відділу з питань ветеранської політики, який взаємодіє із ветеранами, військовослужбовцями та їхніми сім'ями. Для них створені окремі чати та групи, які виконують не лише інформаційну, а й “мережувальну” функцію.

Внутрішня комунікація органу місцевого самоврядування

Взаємодія між працівниками ради має переважно неформальний характер. Для швидких оголошень існує Viber-група. Щотижня (або за потреби частіше) проводяться спільні наради. Попри загальну компактність і тісні контакти, іноді виникають труднощі в отриманні інформації між відділами.

Нормативно-правове регулювання інструментів громадської участі

У громаді відсутній Статут та окремі положення, які б врегульовували інструменти громадської участі. Єдиний виняток, це діяльність консультативно-дорадчого органу молодіжна рада, яка створена у 2023 році. Таким чином, у залученні жителів, сільська рада діє на вимогу Закону “Про місцеве самоврядування” спеціальних законів щодо містобудування й оцінки впливу на довкілля, які передбачають обов'язковість громадських слухань.

Практика застосування інструментів громадської участі та отримання зворотного зв'язку

Для отримання зворотного зв'язку від жителів одну з ключових ролей відіграють старости. Їхня постійна присутність у старостинських округах дає змогу оперативно звернутись за

допомогою. Депутати громади також є певними посередниками між сільською радою та жителями, однак їхня роль менш виражена. Важливим каналом залишаються особисті прийоми громадян. Це забезпечує жителям можливість оперативно донести свої проблеми.

Під час фокус-груп жителі вказували на потенціал електронних петицій і опитувань як простих і зрозумілих форм участі у Деражненській громаді. Однак, негативний досвід із петицією 2019 року, яка так і не була розглянута, дещо знижує довіру до цього інструменту та до органу місцевого самоврядування в цілому.

Приклади самоорганізації жителів громади

Попри відсутність врегульованих інструментів участі, жителі мають потенціал до самоорганізації. Жителі та посадовці розповідали про різні випадки, зокрема встановлення дитячого майданчику, спільні прибирання території тощо. Такі приклади показують, що в громаді є активні люди, здатні об'єднувати інших. Проте ці ініціативи залишаються ситуативними й не завжди мають продовження.

Блок 1. Інформування та комунікація у Деражненській громаді

Нормативно-правове регулювання оприлюднення інформації та здійснення комунікації.

Оприлюднення та розповсюдження інформації органами місцевого самоврядування (ОМС) в Україні ґрунтується на двох ключових законах: Законі України «Про доступ до публічної інформації» та Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні». Ці акти взаємодоповнюють один одного, формуючи цілісну систему прозорості та підзвітності.

Проте основним законодавчим фундаментом є Закон України «Про доступ до публічної інформації», який встановлює загальні принципи, гарантії та механізми доступу до інформації для всіх розпорядників, включаючи ОМС. Цей Закон зобов'язує розпорядників як надавати інформацію за запитами, так і проактивно її оприлюднювати, за винятком випадків передбачених законом.

Своєю чергою Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» доповнює ці загальні положення, конкретизуючи вимоги до ОМС. Останні зміни до цього Закону значно посилили вимоги до прозорості, відкритості та підзвітності.

Крім цього, існують й інші спеціалізовані закони, такі як Бюджетний кодекс України, Закон України «Про публічні закупівлі» тощо. Ці закони встановлюють конкретні види інформації, чіткі строки та деталізовані механізми оприлюднення у ключових сферах діяльності ОМС.

Що стосується місцевого рівня, то регламенти рад, положення про відділи, посадові обов'язки працівників ради та інші нормативно-правові документи деталізують національні вимоги, адаптуючи їх до специфіки конкретних громад. Ці внутрішні нормативно-правові акти визначають порядок проведення засідань ради, врегульовують процедури роботи із запитами та зверненнями громадян, а також регулюють інші формати оприлюднення інформації та взаємодії з жителям.

Основні аспекти комунікації та інформування у Деражненській громаді

Відділ соціального захисту населення має певні комунікаційні функції, які включають консультування населення, інформування про соціальні послуги, реагування на звернення, а також проведення інформаційно-просвітницької роботи серед жителів щодо соціальних послуг. У громаді відділ відіграє ключову роль щодо соціальної підтримки, надання пільг, субсидій та інших видів допомоги. Проте, його комунікація базується лише на інформуванні щодо соціальної сфери.

Фінансовий відділ не має прямих функцій комунікації з жителями. Його основні завдання зводяться до планування, складання та контролю за виконанням бюджету. Проте у Положенні закріплені кілька важливих обов'язків, пов'язаних із прозорістю, а саме забезпечення доступу до публічної інформації розпорядником якої є відділ, а також розгляд звернень громадян, які надходять до відділу.

Центр надання адміністративних послуг має чітко окреслену комунікаційну функцію, однак вона переважно стосується роботи самого ЦНАП. Так, для прикладу він здійснює інформування про вимоги, порядок і строки отримання послуг. За потреби співпрацює з ЗМІ, а також наповнює офіційний сайт ради інформацією про роботу центру.

У положенні **Служби у справах дітей** також передбачені певні комунікаційні функції, але вони стосуються переважно **інформаційно-роз'яснювальної роботи у сфері захисту прав дітей**. Комунікація та інформування не стосується всієї громади, а зосереджена на батьках, опікунах, установах та особах, які працюють із дітьми.

Положення про **відділ освіти, культури, молоді та спорту** передбачає комунікацію, інформування та взаємодію з жителями, зокрема щодо популяризації фізичної культури, спорту та здорового способу життя. Крім цього, відділ займається організацією та інформаційним супроводом культурних і спортивних заходів, а також займається інформуванням щодо освітнього процесу в громаді. Відділ взаємодіє з громадськими організаціями, творчими спілками чи спортивними клубами. Таким чином, відділ веде комунікацію як з внутрішніми аудиторіями (заклади освіти, культури, спортсмени, творчі колективи), так і з широкою громадськістю.

Відділ з питань ветеранської політики передбачає досить активну комунікаційну складову. Проте, він напряду працює з певною групою жителів, а саме ветеранами, учасниками бойових дій та їхніми сім'ями. Так відділ розглядає звернення, веде особистий прийом, за потреби здійснює інформування жителів через усі доступні канали, поширює інформаційні матеріали. Таким чином, цей відділ чітку комунікаційну функцію, однак з окремою категорією жителів громади.

Варто зазначити, що на начальницю відділу з питань ветеранської політики покладені також функції комунікаційниці громади. Саме вона фактично відповідає за комунікацію та інформування у Деражненській сільській громаді.

Аналіз положень структурних підрозділів та інтерв'ю з представниками сільської ради свідчить, що комунікація та інформування у громаді є децентралізованою і розпорошеною. Хоча окремі комунікаційні завдання формально закріплені в положеннях майже кожного відділу, на практиці вони виконуються дуже частково. Разом з тим у громаді немає окремого відділу чи сектору, який би відповідав за комунікацію із жителями, визначав загальні підходи або формував комунікаційну стратегію. Фактично ці функції покладені на начальницю відділу з питань ветеранської політики.

Графік 1. Взаємодія структурних підрозділів під час комунікації в громаді

Канали інформування жителів Деражненської громади

Деражненська сільська рада застосовує різні інструменти для інформування та комунікації з жителями. Серед них – офіційний вебсайт громади, соціальні мережі та безпосереднє особисте спілкування. [Сайт громади](#) - це ресурс, де оприлюднюється уся офіційна інформація, зокрема проекти рішень, розпорядження тощо. Також там можна знайти

інформацію про посадових осіб та депутатів громади. Проте, веб-сайт, за словами посадовців та жителів не є основним джерелом звідки черпають інформацію, а скоріше додатковий ресурс.

“Ну на сайт це ж треба заходити, шукати по розділах. Це трошки важче, тому не такий популярний”

Тому для охоплення більшої частини жителів громади сільська рада у поширенні інформації та комунікації з жителями використовує соціальні мережі. Передусім це сторінка у [Facebook](#), яка використовується для регулярних публікацій новин, повідомлень від органу місцевого самоврядування, оголошень та звернень до жителів. За словами посадовців ради, саме цей канал є найбільш популярним серед місцевого населення, адже це просте джерело інформації і є майже в кожного жителя громади.

Варто зазначити, що сільський голова також використовує власну сторінку [facebook-сторінку](#) для комунікації із жителями. Зазвичай він поширює інформацію від офіційної сторінки ради, а також самостійно публікує важливу інформацію для громади.

“Фейсбук сторінка, мені здається, найпростіша в доступі. Бо майже в кожної людини є”

Деражненська сільська рада також використовує [telegram-канал](#) для поширення інформації, де дублює інформацію, яка опублікована на сайті та facebook сторінці, а також там оприлюднюються записи сесій ради.

“Ми все, всю інформацію дублюємо в телеграм. Ми ще сесії знімаємо, але публікуються вони лише в телеграм-каналі.”

Попри популярність цифрових каналів комунікації та інформування, Деражненська сільська рада також використовує “традиційні” способи. Так, за словами посадовців, якщо в громаді мають відбуватись важливі заходи чи події, то інформація додатково розміщуватиметься на дошках оголошень, які є в громаді. Наприклад, у центрі села Деражне є така дошка та використовується у випадках, коли потрібно охопити навіть тих мешканців, які не користуються інтернетом.

“Якщо якісь важливі події, ми роздруковуємо оголошення і вішаємо ці оголошення на дошці. Це загалом також працює”

У старостинських округах Деражненської громади ситуація з поширенням інформації має певні особливості. Так, у менших населених пунктах громади функціонують вібер-чати, де жителі можуть обмінюватись інформацією, та поширювати новини про громаду. Варто зазначити, що ці групи закриті, а орган місцевого самоврядування немає безпосереднього доступу до них. Таким чином, інформація поширюється там виключно адміністраторами цих чатів або самими жителями.

“У старостинських округах є свої вайбер-групи, ми про них знаємо. Нас там немає, але ми про них знаємо. Інформація там поширюється лише на розсуд тих людей, хто адмініструє”

Разом з тим, за словами представників сільської ради у менших населених пунктах переважає “живе спілкування”. Жителі зазначають, що часто вирішують питання напряду через старосту, якого легко знайти в центрі села, або через депутатів, хоча саме староста є ключовою контактною особою.

“Старосту ви можете в будь-якому моменті знайти в центрі села і поговорити з ним”

Разом з тим, під час фокус-груп жителі зазначали, що попри активну особисту комунікацію із жителями безпосередньо, старости не дуже активні у поширенні інформації від органу місцевого самоврядування у соціальних мережах. Про це також зазначали і представники сільської ради. Так, на їхню думку старости здебільшого не виступають самостійними комунікаторами і рідко поширюють інформацію без прямого доручення.

“Старости здебільшого не займаються донесенням інформації. Лише у випадках чогось дуже важливого і якщо буде особисте прохання поширити інформацію на окрузі обов'язково”

КАНАЛИ ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ У ДЕРАЖНЕНСЬКІЙ ГРОМАДІ

Графік 2. Канали поширення інформації у Вирівській громаді

Доступність та інформування різних груп населення

Деражненська сільська рада у своїй публічній комунікації намагається використовувати різну «мову спілкування» з жителями. Офіційні повідомлення, зокрема ті, що стосуються

рішень сільської ради і публікуються на офіційних сторінках ради більш стримані, а ті які стосуються заходів або оголошень – більш спрощені.

Під час інтерв'ю представники сільської ради погоджувались, що термінологія, яка використовується в сільській раді під час внутрішньої роботи може бути не зрозумілою для жителів, тому вони свідомо намагаються уникати такої лексики під час комунікації із жителями.

“На офіційній стрінці ми подаємо інформацію в офіційно-діловому стилі. А вже в себе на сторінці, м'якше і по-простому”

Також представники сільської ради зазначали, що не розділяють інформування для різних категорій жителів. Тобто повідомлення готуються універсально для всіх, незалежно від того, до якої соціальної чи вікової групи належить кінцевий споживач цієї інформації. Хоча, частина співрозмовників вважають, що розподіл інформації для різних категорій жителів важливий і це потрібно робити.

Проте, варто виокремити роботу у сфері ветеранської політики. Відділ з питань ветеранської політики для цієї категорії населення створив окремі канали для комунікації. Зокрема вони об'єднують ветеранів, родини зниклих безвісти та родини загиблих. За словами представників сільської ради такі групи стали не лише способом інформування, але й середовищем взаємної підтримки. На думку посадовців це робить комунікацію з цією групою більш ефективною та живою.

“Коли ми їх об'єднували, то з початку там просто новини публікувались. А вже зараз вони самі один одному оці всі новини закидають, спілкуються”

“Зараз, вони (ветерани) навіть більше інформації знають ніж ми і вони один одному це поширюють. І ось так в нас відбувається взаємодія”

Внутрішня комунікація органу місцевого самоврядування

Внутрішня взаємодія та комунікація між працівниками апарату сільської ради має переважно неформальний характер. Як зазначають посадовці, у повсякденній роботі обмін інформацією здійснюється без формальних процедур, через безпосереднє особисте спілкування. Якщо виникає потреба у співпраці або отриманні інформації від інших органів та установ, наприклад, школою чи лікарнею, тоді інформація набуває більш формального характеру та здійснюється офіційно у письмовому вигляді через листи.

“Все, звісно, залежить від ситуації. У більшості випадків спілкуємось це неофіційно. Тут у нас компактна сільська рада, компактний колектив. умовно на витягнутій руці один до одного можемо дістатись”

Разом з тим для швидкого поширення інформації всередині ради є вайбер-група, до якої входять весь апарат сільської ради. Переважно, у групі поширюють інформацію про

наради, важливі події чи інші організаційні питання. В цілому група інформативна, без активних дискусій чи тривалих обговорень.

“В чаті голова напише коли нарада, на котру годину, чи, щось таке загальне”

Крім цього, у сільській раді практикують спільні наради, які проводяться приблизно раз на тиждень і не мають чіткого графіку. Їх скликають за потреби, тобто залежно від накопичення питань, які потрібно обговорити. Іноді такі наради можуть відбуватися навіть двічі на тиждень, якщо є необхідність обговорити нагальні проблеми чи події.

“Наради по потребі відбуваються. По тому, як набираються питання якісь. Може бути, що й нема, а може бути, що два рази в тиждень”

Разом з тим комунікація в середині ради має певні труднощі і часткові проблеми. Так учасники інтерв'ю зазначають, що між відділами іноді може виникати напруженість. Проте їм складно пояснити причини виникнення непорозумінь і напруженості. Також зазначалось про періодичну складність отримання інформації від інших відділів, але це не призводить до системних конфліктів.

Блок 2. Активність та участь жителів у житті Деражненської громади

Нормативно-правове регулювання інструментів громадської участі у Деражненській громаді.

У Деражненській сільській громаді інструменти громадської участі не регулюються жодним нормативно-правовим актом. У громаді відсутній Статут, а орган місцевого самоврядування не ухвалював окремих положень, які б деталізували порядок використання механізмів участі громадян. Виключенням є лише молодіжна рада, яка створена та функціонує в громаді.

Одним із основних документів, яким керується рада у своїй діяльності, є [Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»](#). Він визначає загальні принципи функціонування місцевої влади, а також передбачає право жителів громади брати участь у вирішенні питань місцевого значення. Проте закон не містить деталізованих процедур щодо організації консультацій, слухань чи інших інструментів участі, залишаючи їх врегулювання на рівні органів місцевого самоврядування, зокрема у Статутах територіальних громад.

Таким чином, єдині можливі інструменти участі у Деражненській громаді, окрім консультативно-дорадчих органів, є громадські слухання. Так, Закон “Про регулювання містобудівної документації”, а також Закон “Про оцінку впливу на довкілля” зобов’язує органи місцевого самоврядування проводити громадські слухання. Ці закони

встановлюють вимогу проведення слухань під час розроблення та затвердження відповідної документації на місцевому рівні, а також для оцінки екологічних наслідків.

У таких випадках, орган місцевого самоврядування також керується Постановами Кабінету Міністрів України, які регулюють порядки проведення громадських слухань.

ІНСТРУМЕНТ УЧАСТІ	ЧИМ РЕГУЛЮЄТЬСЯ	ЧИ Є ВИПАДКИ ЗАСТОСУВАННЯ	ПОТРІБНЕ ВДОСКОНАЛЕННЯ
Електронна петиція	Не регулюється	✓	✓
Загальні збори громадян	Не регулюється	✗	✓
Місцева ініціатива	Не регулюється	✗	✓
Громадські слухання	Не регулюється	✗	✓
Громадські консультації	Не регулюється	✗	✓

Графік 3. Регулювання інструментів участі у Деражненській громаді

Як зазначалось раніше, у Деражненській громаді створена на функціонує **молодіжна рада**. Цей консультативно-дорадчий орган було створено у 2023 році. Основними завданнями ради є розробка рекомендацій і пропозицій щодо соціально-економічного, культурного, спортивного життя громади, популяризація здорового способу життя, розвиток волонтерського руху та участь у плануванні й моніторингу молодіжних програм. Рада також здійснює аналіз роботи з молоддю, узагальнює пропозиції громадських організацій та інформує громадськість про власну діяльність.

Молодіжна рада може залучати до своєї роботи представників організацій і експертів, створювати робочі групи та комісії, проводити конференції і семінари. Члени ради можуть брати участь у засіданнях сільської ради, депутатських комісій та інших органів, також вони можуть впливати на рішення, що стосуються молодіжної політики.

Формування ради здійснюється організаційними зборами, у складі якої може бути до 25 осіб. Членами можуть стати жителі громади віком від 14 до 35 років, зокрема це представники шкіл, громадських організацій чи активна молодь. Термін повноважень ради становить два роки.

Робота Молодіжної ради організована через засідання, які відбуваються щонайменше раз на квартал і є відкритими для громадськості. Рішення ухвалюються більшістю голосів, мають рекомендаційний характер і обов'язково розглядаються сільською радою. Засідання документуються протоколами, а щорічні плани та звіти мають публікуватись на офіційному сайті громади.

Практика застосування інструментів громадської участі та отримання зворотного зв'язку у Деражненській громаді.

Під час проведених інтерв'ю з посадовцями ради, а також під час фокус-груп і жителями учасники не згадували про проведення громадських слухань, консультацій з громадськістю чи використання інших механізмів громадської участі.

Натомість у громаді краще працює система неформальної комунікації та зворотного зв'язку із жителями, яка фактично заміняє офіційні інструменти участі. Одну з важливих ролей у цьому відіграють старости, які, по-суті, є контактними особами для мешканців сіл у старостинських округах. За словами посадовців та жителів, саме до них люди звертаються в першу чергу з проблемами, скаргами чи пропозиціями. Таким чином староста має постійний особистий контакт із жителями, його легко знайти, з ним просто комунікувати і тому він сприймається як найближчий представник влади.

“Старосту ви можете в будь-якому моменті знайти і поговорити з ними, або набрати його. Він завжди візьме трубку”

“Я постійно в полі зору людей, і кожна людина може спокійно в мене щось запитати, розказати”

Ще одним посередником є депутати сільської ради. Хоча їхня роль менш виражена, ніж у старост, окремі питання також вирішуються через депутатів, особливо якщо вони мають активну позицію в окрузі. Хоча довіра до депутатів дещо нижча, все ж жителі іноді звертаються до депутатів, щоб ті донесли їхні проблеми до влади.

“В нас є доволі велика кількість депутатів, до кого може звернутися навіть та старша жіночка чи чоловік”

“Часом депутати долучаються до допомоги. А так то більше до мене звертаються із зверненнями”

Крім цього, за словами жителів та посадовців ще одним способом зворотного зв'язку є залишаються особисті прийоми громадян. Особисті зустрічі дають можливість обговорити проблеми, отримати уточнення та одразу реагувати на певні звернення. Крім того, посадовці відзначають, що саме через особистий контакт мешканці найчастіше

звертаються із проблемами, тоді як соціальні мережі частіше використовуються для загального інформування.

“Жителі, якщо комусь щось, то завжди звертаються. І ми по можливості це все вирішуємо”

Разом з тим жителі під час фокус-груп згадували про інструменти участі, які могли б реально працювати у громаді. Одним із таких вони вважають електронні петиції. На думку учасників, цей інструмент має великий потенціал в громаді і люди будуть користуватись.

“Я думаю, що петиції були б популярними в нас. Зараз дуже часто жителі підписують різні петиції на сайті Президента. Це могло б працювати у нас”

При цьому учасники наводили [приклад петиції](#) щодо облаштування дитячого майданчика в одному із сіл громади. Ця ініціатива зібрала необхідну кількість підписів, яка навіть є дещо завищеною для цієї невеликої громади. Втім, досвід виявився радше негативним, адже петиція була подана ще у 2019 році і досі не отримала жодного розгляду чи офіційної відповіді з боку органу місцевого самоврядування.

“Там на сайті вісить петиція про дитячий майданчик. І вона до цих пір не розглянула, тобто вони ще відповідь не дали, хоч вже 7 років вона вісить там.”

Ще один інструмент, який міг би працювати в громаді - опитування. Учасники зазначали, що це найпростіший спосіб збору думок від жителі, а тому він може бути ефективним. Для прикладу, згадувалось перейменування вулиць, де якраз застосовувалось онлайн-опитування.

В цілому мешканці наголошують, що влада має частіше звертатися до громади за порадою та проводити консультації з важливих для людей питань. При цьому, на їхню думку, це не обов'язково повинно відбуватися лише через формалізовані інструменти участі — не менш цінними є й різні форми неформального обговорення та консультацій.

Приклади самоорганізації жителів громади

Учасники індивідуальних інтерв'ю розповідали про різні приклади самоорганізації населення, проте вони здебільшого мають ситуативний характер і виникають у відповідь на конкретні проблеми. Жителі здатні об'єднуватися довкола важливих для них питань, однак така активність не є системною і часто залежить від ініціативності окремих груп чи активістів.

Одним із прикладів самоорганізації є випадок у селі Бичаль, де мешканці власними силами облаштували дитячий майданчик. Для цього вони організували збір коштів серед жителів громади і в результаті створили новий простір для дітей.

Варто також зазначити, що жителі під час фокус-груп відзначали про різні форми самоорганізації. Люди переважно об'єднуються навколо вирішення практичних локальних питань, а саме благоустрою територій, облаштування громадських просторів, підтримки освітніх чи культурних ініціатив тощо.

“Пам'ятаю, що були активісти, які прибирали біля понтонного мосту. Вони закликали і через соціальні мережі, і через особисті якісь зв'язки. ”

Такі дії часто базуються на особистій ініціативі активних жителів, які здатні згуртувати інших та залучити ресурси громади. При цьому підкреслювалося, що подібна активність не є системною. Відсутність координатора чи підтримки з боку органів місцевого самоврядування призводить до того, що ініціативи поступово згасають, а частина активістів втрачає мотивацію.

“Але я розумію, ці активісти, вони пару разів зберуться, але якщо люди на другий, третій раз не приходять, то вони перестають щось робити. І зараз я їх вже не бачу, щоб вони десь щось викидали, щоб просили, давайте будемо щось робити ”

Звіт підготовлено РОО ВГО Громадянська мережа ОПОРА у рамках проєкту «Дієвий статут – основа сильної громади», що реалізовується за підтримки Міжнародного фонду «Відродження». Наповнення звіту представляє позицію ОПОРИ і не обов'язково відображає позицію Міжнародного фонду «Відродження».